

Het (oorlogs)verleden van L.J.M. Mescher

Mijn oom Loek, broer van mijn vader, en hoe hij de 2e wereldoorlog
doorstond

DE MESCHER FAMILIEKRONIEKEN

25 November 2023

Opgesteld door: H.J.M.Mescher

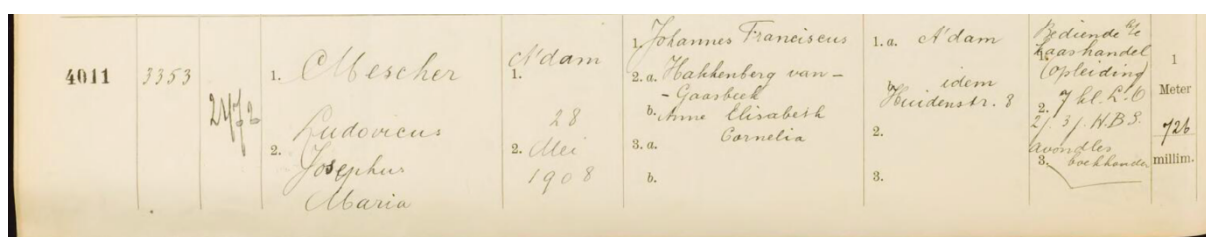
Het (oorlogs)verleden van L.J.M. Mescher

Mijn oom Loek, broer van mijn vader, en hoe hij de 2e wereldoorlog doorstond

Voorgeschiedenis

Ludovicus Josephus Maria Mescher (Loek) werd op 28 mei 1908 geboren. Kind en oudste zoon van J.F. Mescher, slager te Amsterdam en A.E.C. Hakkenberg van Gaasbeek.

Als oudste zoon werd hij gekeurd voor de "Militie". De keuring vond plaats op 30 maart 1927. Het volgende staat daarover in het militie-register¹:

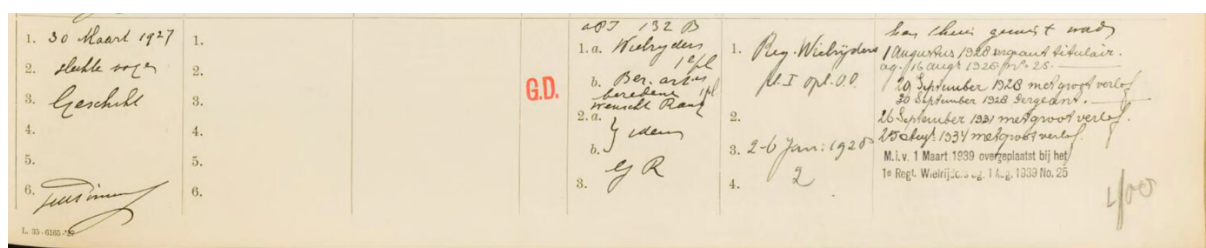
1 MILITIREGISTER MET GEGEVENS OVER LOEK

Woonplaats: Huidenstraat 8, Amsterdam

Beroep: Bediende kaashandel (opleiding)

Scholing: 7 klassen Lager Onderwijs; 2jaar – 3jaar HBS,
Avondles boekhouden,

Lengte 1meter en 726mm.

2 MILITIREGISTER MET KEURINGSRAPPORT EN INDELING

Slechte ogen, maar Geschikt bevonden.

Hij gaf als voorkeur op dat hij bij het regiment Wielrijders
wilde en werd daar ook ingedeeld.

¹ Dit register is te vinden (en beter leesbaar) op https://archief.amsterdam/indexen/persons?ss=%7B%22q%22:%22Mescher%22%7D&sort=%7B%22order_i_datum%22:%22asc%22%7D&page=5

Hij werd van 2 tot 6 januari 1928 ingelijfd en werd in augustus 1928 sergeant, ging op 30 september met "groot verlof", werd vervolgens nog enkele keren opgeroepen (op "herhaling"?) waardoor hij op 26 september 1931 en op 25 augustus 1934 opnieuw met groot verlof ging. In 1939 (tijdens de mobilisatie) werd hij ingedeeld en opgeroepen bij de Wielrijders.

Als militair actief in de oorlog met Duitsland

3 MOBILISATIE REGIMENT WIELRIJDERS 1939 (NIOD)

en Tilburg zou worden verdedigd. In de ochtend van 10 mei 1940 wisten de Duitse troepen al direct met een per spoor vervoerd bataljon de linie te doorbreken. In de vroege ochtend van 10 mei werd aan de Wielrijders het bevel gegeven om terug te trekken richting het rivierengebied, Gorinchem, de Alblasserwaard en Dordrecht.

Het Duitse leger had met luchtlandingstroepen echter toen al een aantal strategische punten zoals bruggen bezet. Terugtrekken en hergroeperen van de Nederlandse troepen werd daardoor ernstig bemoeilijkt. Er ontstonden schermutselingen en gevechten rond en in Dordrecht de 11^e en 12^e mei die verhevigden toen op de 13^e Duitse pantserdivisies arriveerden. De oprukkende pantserdivisies werden ondersteund met vliegtuigen.

Duikbommenwerpers doken neer op de gereedstaande eenheden van de Wielrijders, die daarop lokaal totaal desintegreerden.

Op 28 augustus 1939 begint de algemene mobilisatie van het Nederlandse leger, dat uiteindelijk over 300.000 manschappen beschikt.

In de maanden na de mobilisatie plaatst het Nederlandse leger militairen door het hele land en begint het met het voorbereiden van de verdediging voor een eventuele aanval. Stellingen worden verstevigd en soldaten worden getraind. Toch verwacht Nederland geen oorlog: er is groot vertrouwen in de neutraliteit van ons land.

Op 10 mei 1940 werd de illusie van Nederlandse neutraliteit ruw verstoord. Duitse troepen vielen het land binnen. De mobilisatie had voor Loek ruim acht maanden geduurd.

De 2 regimenten wielrijders lagen in Noord-Brabant waarmee de schijn werd opgehouden dat de zuidgrens tussen Weert

In de nacht van 13 op 14 mei trokken de Nederlandse troepen zich terug uit Dordrecht en probeerden een stelling ten noorden van de Merwede op te zetten. Op dat moment begon echter ook het grote bombardement van Rotterdam, een gebeurtenis die de stad zelf en haar bewoners bikkelhard trof en wereldwijd het besef deed groeien dat de moderne oorlog een strijd was op een schaal die de klassieke veldslagen ver oversteeg.

Het Nederlandse leger was kansloos tegen de vernietigende kracht van het moderne oorlogsmaterieel dat door de Duitsers werd ingezet.

Aan het eind van de vijfde oorlogsdag was Nederland in absolute shock. Rotterdam brandde als een fakkel, wat door heel het westen van het land kon worden waargenomen. De Nederlandse regering was de dag ervoor vertrokken en tijdens het avondeten vernam het Nederlandse volk dat de hoogste gezagdrager van dat moment - opperbevelhebber generaal Winkelman - de wapens had neergelegd. De volgende dag de 15^e mei 1940 zou de formele capitulatie worden getekend. Nederland was een door Duitsland bezette natie geworden.

Het 1^e regiment wielrijders heeft wel degelijk strijd geleverd. Uit hun midden sneuvelden 16 manschappen tijdens de gevechten.

Loek Mescher heeft waarschijnlijk deelgenomen aan de strijd. Hoe precies is onduidelijk. In de familiekring en onderling werd er kennelijk weinig over gesproken. Verhalen over de inzet van Loek en ervaringen uit die periode zijn mij niet bekend.

Na de capitulatie

Met de capitulatie op 14 mei bepaalden de Duitsers dat alle eenheden naar hun kazernes moesten terugkeren. De Nederlandse opperbevelhebber, generaal Winkelman, kreeg daarna instructie te demobiliseren. Werkloze militairen en vrijwilligers kwamen in de Opbouwdienst terecht, waar zij stellingen moesten slechten, schade repareren en overige werkzaamheden verrichten. Op 28 mei mocht de helft van de militairen naar huis, waarbij als voorwaarde gold dat men werk had en zo in het eigen levensonderhoud kon voorzien. Op 4 juni mocht de rest van degenen die werk hadden, naar huis.

Weer thuis

Thuis, de Huidenstraat 8 in Amsterdam, draaide de slagerij van Loek's vader zo goed en zo kwaad als dat ging, door. Loek hielp in de slagerij en stond officieel te boek als slager.

Zijn jongste broer Jan was voorbestemd om de slagerij over te nemen van hun vader Frans. Zoals zo velen in die tijd zal Loek vooral bezig zijn geweest met de dagelijkse zorg om te voorzien in het levensonderhoud. Tijdens de bezetting ontstond steeds meer onofficiële of zwarte handel. Loek zal daarin ook zeker hebben deelgenomen.

Arrestatie

Uit het Stadsarchief Amsterdam, Politierapporten '40-'45 Deel 7154, Periode: 1942²
haalde ik het volgende bericht dat werd opgetekend op **3 november 1942 om 01:45u**:

145
De rechte Jongejans en v. Dalen, brengen van de
woning 1/2 overdr. Art 8 v.d. Distributierege-
lingsbeschikking;
Ludovicus Josephus Maria Mescher.
geb. Amsterdam 28-5-'08, slager, won: Huidenstraat
No 8 te Amsterdam, wiens opsporing, aanhouding en overbrenging door
den C.v.P. te Gouda was verzocht. (-) blijft in bew. van
transport.

Hier staat:

1u45 De rechercheurs Jongejans en van Dalen brengen van de woning ter zake overtreding Artikel 8 van de Distributieregelingsbeschikking Ludovicus Josephus Maria Mescher geboren Amsterdam 28-5-'08, slager, wonende: Huidenstraat No.8 te Amsterdam, wiens opsporing, aanhouding en overbrenging door den C.v.P. (?Commissaris van Politie?) te Gouda was verzocht. (-) blijft in bewaring voor transport.

Waarvan werd Oom Loek beschuldigd?

Het volgende leid ik af uit diverse publicaties:

Art. 8, 2de lid der Distributieregelingsbeschikking 1941, aangezien tot een distributieregeling ook kunnen behoren voorschriften, welke strekking is tegen te gaan, dat iemand, doordat hij de beschikking heeft over niet voor hem bestemde distributiebescheiden, in staat is niet voor hem bestemde distributiegoederen te kopen.

Het lijkt erop dat Oom Loek illegaal in het bezit was van distributiebonnen o.i.d.

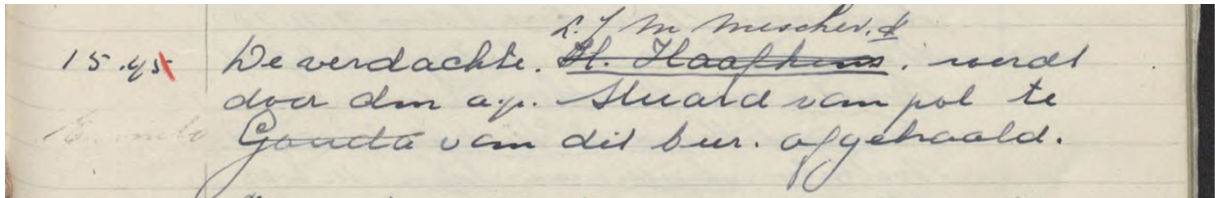
² Te raadplegen via bijgaande permalink:

<https://archief.amsterdam/inventarissen/scans/5225/3.2.3.7/start/180/limit/10/highlight/10>

Vragen zoals: waarover had hij precies de beschikking, waar en door wie dit is geconstateerd enz. blijven onbeantwoord ondanks nasporingen.

Wat gebeurt er vervolgens?

Op de volgende pagina van het politierapport vind ik de volgende aantekening:

Hier staat:

Op 3 november om 15:45u:

*De verdachte L.J.M. Mescher wordt door den agent ?Stuaal?
van politie te Gouda van dit bureau afgehaald.*

Wat er gebeurt nadat hij werd opgehaald van het politiebureau en overgebracht is naar Gouda is niet duidelijk. Loek wordt in de daaropvolgende weken kennelijk schuldig bevonden en veroordeeld tot opname in een concentratiekamp.

Ook hier kunnen allerlei vragen gesteld worden zoals: Is Loek voorgeleid bij een rechtbank, zo ja, waar, waarvan werd hij precies beschuldigd, welke straf werd hem opgelegd enz.

Opname concentratiekamp

Op de website oorlogslevens.nl vind ik dat hij kennelijk op 15 december 1942 gevangen werd gezet in kamp Amersfoort.

Kamp Amersfoort (Duits: Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort; PDA) was een concentratiekamp in Leusden aan de zuidrand van Amersfoort. Het kamp was in gebruik vanaf 18 augustus 1941 tot 19 april 1945 als concentratiekamp en doorgangskamp. In kamp Amersfoort verbleven in de jaren 1941-1945 in totaal 37.000 geregistreerde gevangenen, voornamelijk politieke gevangenen, onderduikers en zwarthandelaren, waarvan er circa 20.000 werden gedeporteerd naar Duitse concentratiekampen of Westerbork.

Vanuit kamp Amersfoort is Loek kennelijk op een bepaalde, onbekende datum overgebracht naar kamp Vught.

Kamp Vught (Duits: Konzentrationslager Herzogenbusch) was een concentratiekamp en doorgangskamp bij Vught in Noord-Brabant. Het kamp was in gebruik van 13 januari 1943 tot 16 september 1944.

Omdat Kamp Vught pas vanaf 13 januari 1943 in gebruik is genomen, zal hij omstreeks die datum zijn overgebracht.

Op 27 februari 1943 werd Oom Loek uit kamp Vught ontslagen. Hij heeft dan 72 winterse dagen in een concentratiekamp gezeten.

De Arolsen Archieven

Bovenstaande gegevens zijn terug te vinden in de Arolsen archieven

De “[Arolsen Archives - International Center on Nazi Persecution](#)” in Bad Arolsen in Duitsland is een internationaal archief- en documentatiecentrum over slachtoffers van vervolging, dwangarbeid en genocide door Nazi-Duitsland.

Hier vind je een informatieblad en een archiefkaart van het kamp Vught over Oom Loek

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
Naam		Voornamen		Sanctio		Nummer		Blok		Ontleend aan:														
Mescher		Ludovicus		ASO		2774		8		KKA														
Woonplaats		Geboorteplaats		Dag		Maand		Jaar																
Amsterdam Huidenstraat 8		Amsterdam		28		Mei		1908		KKA														
										ASB														
Aantekeningen				Dag		Maand		Jaar																
Vrijgelaten Kaart uit Amersfoort Binnengekomen ?				27		Febr.		1943		KKA														
				15		Dec		1943		KKA AZB														

4 INFORMATIEBLAD VAN DE NAZI'S OVER LOEK MESCHER

KL. HERZOGENBUSCH (VUGHT)		T/D-Nr.	
MESCHER		Ludovicus	
Name		Vorname	
28.05.1908		Amsterdam	
Geb.-Datum		Geb.-Ort	
		Häftl.Nr.	
Häftl.Pers.Karte		Dokumente:	
..... ☒		1	
..... ☐		Inf.Karten:	
..... ☐			
..... ☐		Bemerkungen:	
..... ☐			
..... ☐		Umschlag-Nr.:	
..... ☐			

5 ARCHIEFKAART VAN KAMP VUGHT OVER LOEK MESCHER

Op de archiefkaart van het KL Herzogenbusch staat zijn nummer (2774).

Op het informatieblad vind ik: Benaming: ASO (betekenis?); Blok: 8 (Zal cellenblok 8 zijn geweest?); Vrijgelaten: 27 feb 1943; "Kaart uit Amersfoort" (Er zal een archiefkaart uit Amersfoort zijn geweest waaruit de gegevens zijn gehaald die op het informatieblad staan); Binnengekomen?: 15 dec 1943 (dat laatste moet dan 1942 zijn geweest)

Bij "ontleend aan" staat KKA en AZB vermeldt. (Waarvoor staan die afkortingen?)

Nationaal Monument Kamp Vught

Het concentratiekamp is een nationaal monument geworden. Een bezoek is zeer de moeite waard. Je krijgt er een indruk over hoe de gevangenen er geleefd, gewoond en gewerkt hebben. De omstandigheden waren erbarmelijk.

Loek moet er zwaar te lijden hebben gehad. Niet alleen persoonlijk, maar ook door wat er zich in het kamp afspeelde en gebeurde met de medegevangenen.

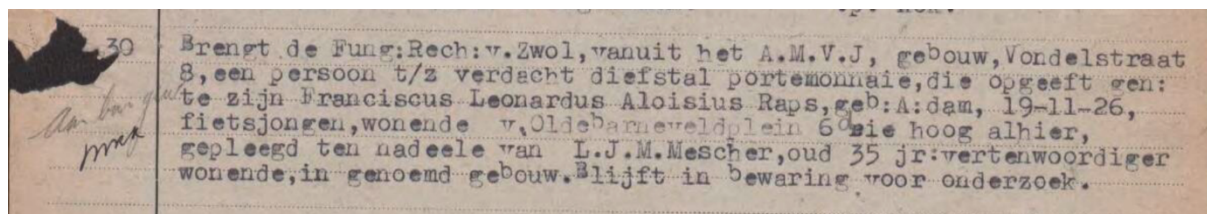
Na de vrijlating in 1943

Loek was nog niet getrouwd. Hij is waarschijnlijk teruggekeerd naar de ouderlijke woning, de slagerij, in de Huidenstraat 8 in Amsterdam.

Recent verscheen het boek "Vele malen in gedachten gekust en omhelsd" staan brieven die het echtpaar Frans en Jo Anink wisselden in een periode dat Frans Anink tewerk was gesteld in Duitsland en Jo tijdelijk haar intrek had genomen bij de broer van Loek; Han Mescher en zijn vrouw Wies die een zus is van Frans Anink. Wies en Jo waren schoonzussen. In een brief die Jo aan haar man Frans Anink schrijft op 1 maart 1943

*Weet je wie gisteren (28 februari) bij Wies op visite kwam?
Loek, de broer van Han. Deze is zaterdag plotseling
ontslagen. Ziet er erg slecht uit en ontzettend veel mede
gemaakt. Is niet in de brief te beschrijven.*

We vinden Oom Loek nogmaals in het politieregister van Amsterdam.

6 POLITIEREGISTER AMSTERDAM 15 JULI 1943

Hier staat dat van Loek een portemonnee werd gestolen in het A.M.V.J. gebouw aan de Vondelstraat 8. Loek geeft op dat hij hier woont. Als beroep geeft hij op "vertegenwoordiger". Loek woont kennelijk niet meer thuis; is in dienst getreden bij een bedrijf en vertegenwoordigt dat bedrijf waarschijnlijk vooral bij verkoop activiteiten. De verdachte van de diefstal wordt overigens 's avonds weer vrijgelaten en opgehaald door zijn moeder.

Ondergedoken?

Het is vrijwel zeker dat Loek nooit werkelijk naar Duitsland is gegaan. Waarschijnlijk is hij ondergedoken. In de nalatenschap van Loek troffen we twee persoonsbewijzen aan waaruit kan blijken dat hij naast een origineel persoonsbewijs, afgegeven op 17 juli 1941 een tweede persoonsbewijs had, uitgegeven op 5 juni 1944 waarin duidelijk Loek's foto staat, maar die op naam staat van H.G. De Graaf, geboren 3 oktober 1906 te Alkmaar, van beroep Grossier Levensmiddelen.

9 PERSOONSBEWIJZEN BUITENZIJDE. BOVEN H.G. DE GRAAF, ONDER L.MESCHER

10 PERSOONSBEWIJZEN BINNENZIJDE. BOVEN H.G. DE GRAAF, ONDER L. MESCHER

Tegen het einde van de tweede wereldoorlog waren er vele duizenden valse persoonsbewijzen in omloop. Een goede beschrijving van hoe die vervaardigd werden en wat nut en noodzaak van zo'n persoonsbewijs was, is terug te vinden in de werken van Dr. L. de Jong:

[HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN DE TWEEDE WERELDOORLOG 1939-1945 DEEL 7 tweede helft](#) vanaf pagina 703.

Na de oorlog

OP 5 mei 1945 is de oorlog ten einde. Op 27 dec 1945 trouwt Loek met Hendrika Cornelia Maria (Riek) ter Braak. Het huwelijk blijft kinderloos. Loek wordt "vertegenwoordiger" bij cosmeticafabrikant Pento. We vinden info over zijn woonadressen e.d. op de archiefkaart van de gemeente Amsterdam. Te vinden op :

<https://archief.amsterdam/indexen/persons?ss=%7B%22q%22:%22Mescher%22%7D&sort=%7B%22order%22:%22asc%22%7D&page=5>

11 ARCHIEFKAART GEMEENTE AMSTERDAM VAN LOEK MESCHER

Oom Loek overlijdt in Amsterdam op 15 juni 1987.